

לרצועה אושרה למעט אותו נער – לגביו נדרשה פנייה ליועץ המשפטי של מפקד כוחות צה"ל ברצועה, על מנת שכניסתו תאושר.

תושבות ירושלים ש"נתקעו" בעזה בעקבות פרוץ האינתיפאדה

מזה זמן מטפל המוקד בעניינין של נשים תושבות מזרח ירושלים הנשואות לתושבי רצועת עזה וחיות שם עם בני-זוגן וילדיהם. שהייתן של הנשים בעזה מתאפשרת באמצעות היתרים הניתנים לתקופות של שלושה חודשים בכל פעם. עם פרוץ האינתיפאדה, נסגרו המשרדים במעבר ארז אשר עסקו במתן ההיתרים והארכת תוקפם, וגם עצם ההגעה למעבר נעשתה מסוכנת בשל אירועי הירי ברצועה, ובמיוחד על הצירים הראשיים. נשים רבות, שלא יכלו להאריך את היתריהן, נותרו בבתיהן ברצועה על-סמך היתרים שתוקפם פג. כשהגיעו לבסוף להאריך את היתריהן, בימים של רגיעה באירועים, הן נשלחו לא פעם לחקירה משטרתית בגין "שהייה בלתי חוקית ברצועה". בעקבות התערבות המוקד ופנייה לפרקליטות המדינה, הושג הסדר על-פיו הוארכו ההיתרים של נשים אלו באופן רטרואקטיבי, והוסכם שבמקרים חריגים ניתן יהיה להאריך עוד את תוקף ההיתרים, גם מבלי שהאישה תצטרך להתייצב עם ילדיה במחסום ארז.

כניסה לעזה בחג עיד אל פיטר

בכל שנה בתקופת עיד אל פיטר, נוהג הצבא לאפשר כניסת משפחות פלסטיניות מהגדה ומירושלים לעזה. השנה, נמסר למוקד, לא תתאפשר כניסה לעזה, בשל הסגר ובשל האירועים. המוקד פנה בנדון לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי של צה"ל בעזה, וביקש לשקול החלטה למנוע כניסה לעזה לרגל החג, וכדי לאפשר התכנסויות משפחתיות שהן מהמנהגים הדתיים והחברתיים של חג זה. במכתב נזכר כי מנהגי דת יש לכבד בהתאם לתקנה 46 לתקנות האג וסעיף 27 לאמנת ג'ינבה הרביעית וכי אין המוקד מסוגל לראות סיבה בטחונית כלשהי לאיסור על ביקורי החג, אלא שעולה חשש שמדובר ב"צעד של ענישה קולקטיבית – בכל העולם חוגגות השבוע משפחות בצוותא את חג המולד, את חג החנוכה ואת חג עיד אלפיטר. מתושבי הרצועה וקרוביהם מחוצה לה מונעים את ההתכנסות המשפחתית".

תגובה ראשונה של צה"ל הגיעה יומיים לאחר פניית המוקד, ביום הראשון של החג, ולפיה "הוחלט שלא לאפשר ביקורי ישראלים ברצועה גם בימים אלה" (הכוונה לפלסטינים תושבי ישראל. אותו סעיף בבקשת המוקד שנגע לכניסה לעזה לפלסטינים מהגדה, לא נענה כלל).

בשעה מאוחרת יותר באותו יום, נתקבל במוקד מכתב נוסף של נציג הצבא, לפיו "הגורמים המוסמכים החליטו כי תאושר כניסתם של ישראלים לאזור, והכל כמובן בכפוף למגבלות בטחוניות...". המוקד שאל מאיזו שעה בדיוק מותרת הכניסה, ונענה כי תשובה בעניין זה תגיע. בצהרי היום השני של החג (מתוך שלושה ימים), נמסר כי לא תותר כלל כניסה לעזה.

זכויות כלואים

איתור מקום מעצרם של כלואים

איתור כלואים המשיך גם השנה להיות אחד השירותים החשובים שמעניק המוקד לאוכלוסייה הפלסטינית בשטחים הכבושים. ישראל ממשיכה שלא להודיע מיוזמתה למשפחות העצורים על ידה, אודות מקום מעצרם, למרות שהחקיקה ופסיקת בג"צ מחייבים אותה לכך. המשפחות נשארות תלויות לעניין זה בפעילות ארגוני זכויות אדם. פעולת האיתור הפכה להיות דבר שבשגרה, ומדי יום עוסקים עובדי המוקד באיתור עצורים ואסירים. בדרך-כלל מוסר הצבא תשובות מדויקות ובמועד סביר. עם זאת, נתקל המוקד במקרים של סחבת, כשל באיתור ואף בזלזול בוטה – כגון כאשר האחראים לאיתור יצאו לטיול או לתרגיל מבלי שישאר אדם מיומן אחד במקום, ובמלים אחרות – לא היה מי שיאתר כלואים. חמורה מזו היא תופעה של העלמת עצורים במתקן הכליאה במגידו. במתקן כליאה זה פועל אגף חקירה של השב"כ, שמתנהלות בו חקירות באמצעות משתפי-פעולה. במספר מקרים בהם "לא הצליח" הצבא לאתר עצירים במשך ימים, הסתבר כי הם הוחזקו כל אותו זמן במתקן החקירות במגידו, בעוד שלמוקד נמסר מידע שקרי, לפיו הם אינם מצויים במתקן זה. תלונה בעניין נשלחה לפרקליט הצבאי הראשי, ובעקבות התלונה נמסר כי נערך תחקיר והופקו לקחים. עם זאת, הפרקליטות מסרה כי לא נמצאו תימוכין לכך שהמידע הועלם מהמוקד במזיד.

לאחר פרוץ האינתיפאדה התרבו מספר הפניות לאיתור ומספר המקרים בהם נאלץ המוקד לפנות לפרקליטות המדינה, לאחר שהצבא לא הצליח לאתר עצורים. מקרה חמור במיוחד הוא זה של ע"ע, תושב חברון, שנפצע קשה כשחומר נפץ שנשא (כנראה) התפוצץ. הצבא מסר למוקד כי ע"ע איננו עצור בידי אף אחד מגורמי הביטחון, לרבות שירות הביטחון הכללי. לאור שמועות לפיהן העצור מצוי בבית-החולים סורוקה בבאר-שבע, ערך המוקד בירור יסודי גם מול בית-החולים, אולם משם נמסר שאין מאושפז שם אדם העונה לתיאור. פנייה לפרקליטות המדינה העלתה שע"ע אכן עצור ומוחזק בסורוקה. השב"כ, שמסר באמצעות הצבא שאינו מחזיק בע"ע, מידע שהתברר כשקר, טרח לעומת זאת להוציא צו איסור מפגש בין ע"ע לבין עו"ד.

עצירים מינהליים

מספר העצירים המינהליים ירד במהלך המחצית הראשונה של השנה אולם שב ונסק במחצית השנייה של השנה, בעקבות כשלון שיחות קמפ דיוויד ופרוץ אינתיפאדת אל אקצה. אם קודם לכן היו במעצר מינהלי רק אנשים שיוחסה להם השתייכות לחמאס ולגיהאד האסלאמי, הרי שבין העצורים החדשים יש חבר בפתח, ומי שמיוחסת לו חברות בחזית העממית. אווירת ההתגייסות ל"מאמץ המלחמתי" בישראל, באה לידי ביטוי גם ביחסם של השופטים הצבאיים, שהקשיחו את יחסם לעצורים המינהליים ואת החלטותיהם לגביהם. צווי המעצר מקבלים אישור ללא ביקורת, וערעורים המוגשים כנגד אותם צווי מעצר - נדחים. נוכחותו של עו"ד היא משמעותית מבחינת הרגשתו של העציר, אך אינה משנה כהוא זה בכל הנוגע להחלטה השיפוטית.

ואלה העצירים המינהליים, נכון לסוף שנת 2000:

- חאדר ג'רדאת, בן 40 מסילת אלחרתייה, עצור מינהלי מ-13.2.1997, דהיינו קרוב לארבע שנים; בעניינו הושג הסכם לשחרור בתנאים מגבילים, אולם על רקע המצב הווארד מעצרו, וצו ההארכה אושר בביקורת שיפוטית.
- חאדר קאדוס, בן 26 מזאווייה, עצור מאוגוסט 1999; גם בעניינו היה הסכם לשחרור בתנאים מגבילים, אולם על רקע המצב הושאר במעצר.
- מחמוד שבאנה.
- מוחמד אבו טביח, בן 20 מג'נין, עצור מחודש אוגוסט 2000.
- מוחמד אבו סיף, בן 36 מרמאללה, עצור מחודש אוקטובר 2000.
- אחמד אפענה, בן 30 מאבו דיס, עצור מחודש אוקטובר 2000.
- מוחמד הלסה, בן 28 מסוואחרה אלשרקיה, עצור מחודש אוקטובר 2000.
- עטא אללה חלביה, בן 30 מאבו דיס, עצור מחודש אוקטובר 2000.
- אוסמה אבו הלאל, בן 25, עצור מחודש אוקטובר 2000.
- אמין אחמרו מחברון, עצור מחודש נובמבר 2000.
- סאג'ד מליטאת, בן 30 מבית פוריק, עצור מחודש דצמבר 2000.
- אחמד שרבאתי, בן 48 מחברון, עצור מחודש דצמבר 2000.
- מחמוד אלדערבה, בן 25 מיתיר, עצור מחודש דצמבר 2000.
- עומר ברגותי מכובר, עצור מחודש דצמבר 2000.

עם תום השנה נודע למוקד על שלושה עצורים נוספים, שנשקלת השמתם במעצר מינהלי.

עורכת הדיון תמר פלג-שריק, מטעם המוקד להגנת הפרט, מייצגת את מרבית העצורים המינהליים בהליכי הביקורת השיפוטית על המעצר המינהלי, המתקיימים בסמוך למועד המעצר, בעיון התקופתי, ובמקרים מתאימים גם בערעור על החלטות השופטים בהליכים אלו.

במחצית הראשונה של השנה, אחרי מאבק ממושך, שוחררו ממעצר מינהלי אימן דראגמה, שסיים ארבע שנות מעצר מינהלי, ועבדאללה אל חטיב, שסיים שתי שנות מעצר מינהלי. נגד שניהם הוצאו עם שחרורם, צווי הגבלה לכפרם למשך שנה אחת. אימן דראגמה שוחרר לאחר החלטת שופט שבה הומלץ, בהנמקה משפטית, לשחררו. עבדאללה אל חטיב שוחרר אחרי שהוגשה עתירה לבג"צ, בה ביקש המוקד לפסול את החלטת השופט בערעור. עבדאללה, אדם חולה, נבדק שלוש פעמים על-ידי רופאים מטעם המוקד, שהגישו חוות-דעת חמורות לעניין מצב בריאותו, אך ללא הועיל. כעת מטפל המוקד בביטול צו ההגבלה הכובל אותו לכפרו, ובכך מונע ממנו קבלת טיפול רפואי. אחרי